Recensie uit tvz/vakblad voor verpleegkundigen nr. 19/1991

Wondenboek
Woundcare Consultant Society, Leiden, 1991
f 45,- (leden), f 55,- (niet-leden)
ISBN 90 73755 01 8

Aart M. Eliens, docent verpleegkunde, HBO-V Alkmaar

In maart 1990 besloot het bestuur van de Woundcare Consultant Society (WCS) een boek uit te geven over wondbehandeling. In september verscheen dit boek onder de titel 'Wondenboek'.

Uitgangspunten

Het boek werd gemaakt op basis van een aantal uitgangspunten. In de eerste plaats werd geconstateerd dat de ontwikkelingen op het terrein van de wondbehandeling snel gaan. Daarom bestond er de noodzaak te komen tot een boek dat zo vormgegeven moest worden, dat bijstellingen mogelijk zouden zijn. Een losbladig boek in een ringmap biedt hiervoor natuurlijk de beste mogelijkheden.
Het basisprincipe voor de wondbehandeling in dit boek bestaat uit het WCS-Classificatie-model. Dit model, waarin zwarte, gele en rode wonden worden onderscheiden, wordt al enkele jaren gebruikt. Het blijkt in de praktijk een bruikbaar hulpmiddel te zijn.
Een ander uitgangspunt was dat het boek zich zou moeten richten op verpleegkundigen werkzaam in zowel de intra- als de extramurale gezondheidszorg.

Inhoud

Het boek heeft een geplastificeerde omslag in de toepasselijke kleuren zwart, geel, rood. Het heeft een A4-formaat. Het boek bevat acht hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt de algemene wondbehandeling besproken. Onderwerpen in dit hoofdstuk zijn: anatomie en fysiologie van de huid; wat is een wond en hoe geneest een wond?; welke factoren beïnvloeden de wondgenezing; maatregelen om de wondgenezing te bevorderen. Ten slotte komt in dit eerste hoofdstuk aan de orde hoe het WCS-Classificatiemodel werkt en de wijze van produktkeuze. Dit hoofdstuk wordt, evenals alle andere hoofdstukken, besloten met geraadpleegde literatuur. Er wordt bij de behandeling van de stof van uitgegaan dat de voor wondbehandeling noodzakelijke basiskennis ten aanzien van anatomie, fysiologie en pathologie aanwezig is bij verpleegkundigen.
Het volgende onderwerp dat wordt behandeld is decubitus. Er wordt uiteengezet wat decubitus is; wat de oorzaken zijn; waar aan het lichaam het zich voordoet. Het gebruik van een risicoscore wordt besproken plus de preventieve maatregelen die genomen kunnen worden. In de laatste paragraaf wordt ingegaan op de behandeling van decubitus. In dit hoofdstuk is een scorelijst opgenomen om het risico op decubitus te bepalen, zoals die wordt gebruikt in het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam.
In het derde hoofdstuk wordt de diabetesvoet besproken. Bij ongeveer 8% van de diabetes-patiënten komt de 'diabetische voet' voor. Het gaat hierbij dan om afwijkingen aan de voet zoals drukpunten; huidlaesies; ulceraties en infecties. Naast oorzaken, verschijningsvorm en behandeling wordt in dit hoofdstuk besproken welke eisen gesteld dienen te worden aan het schoeisel en onderhoud van schoenen van diabetespatiënten.
In het hoofdstuk over het open been (ulcus cruris), komen oorzaken, verschijnselen en behandeling aan bod. In dit hoofdstuk wordt zeer uitgebreid ingegaan op de verpleegkundige aspecten van het ulcus cruris. Eveneens is in dit hoofdstuk een behandelprotocol opgenomen voor mensen met een open been. Dit protocol is ontwikkeld door het Innovatieproject Amsterdamse Gezondheidszorg. In een helder schema wordt aangegeven hoe elastische kousen, veel gebruikt bij het open been, aangetrokken kunnen worden.
In het hoofdstuk over chirurgische wonden wordt een classificatie van dit soort wonden gegeven. Per categorie wordt ingegaan op de definitie, lokale verschijnselen en de behandeling.
Een omvangrijk hoofdstuk gaat over het stoma. Dit hoofdstuk is rijk geïllustreerd en geeft een indeling van de verschillende soorten stoma's die er bestaan. Zeer gedetailleerd wordt de stomaverzorging besproken. Dat gebeurt op een erg illustratieve wijze. Zo is een uitgebreid stappenplan opgenomen voor het verwisselen van de verschillende opvangsystemen die gebruikt worden bij stoma's. Het Instructie Documentatie Formulier dat is afgebeeld, kan worden gebruikt om verzorgende en patiënt inzicht en overzicht te geven ten aanzien van wat op het gebied van instructie gedaan is of nog gedaan moet worden. Dit hoofdstuk wordt besloten met een uitgebreide bespreking van de stomaprodukten.
In het volgende hoofdstuk komen de brandwonden aan bod. Onderwerpen uit dit hoofdstuk zijn oorzaken, ernst en behandeling van brandwonden. Aangegeven wordt wat belangrijke aandachtspunten zijn bij de eerste hulp aan brandwondenslachtoffers. Bij de bespreking van de verpleegkundige aspecten van wondbehandeling wordt een onderscheid gemaakt tussen de eerste en de tweede lijn. Brandwonden hebben een dusdanige problematiek dat bij deze wonden het WCS-classificatiemodel niet gebruikt kan worden.
In het laatste hoofdstuk worden een aantal produktgroepen benoemd en de diverse produkten besproken.

Standaardwerk

'Wondenboek' is een prachtig
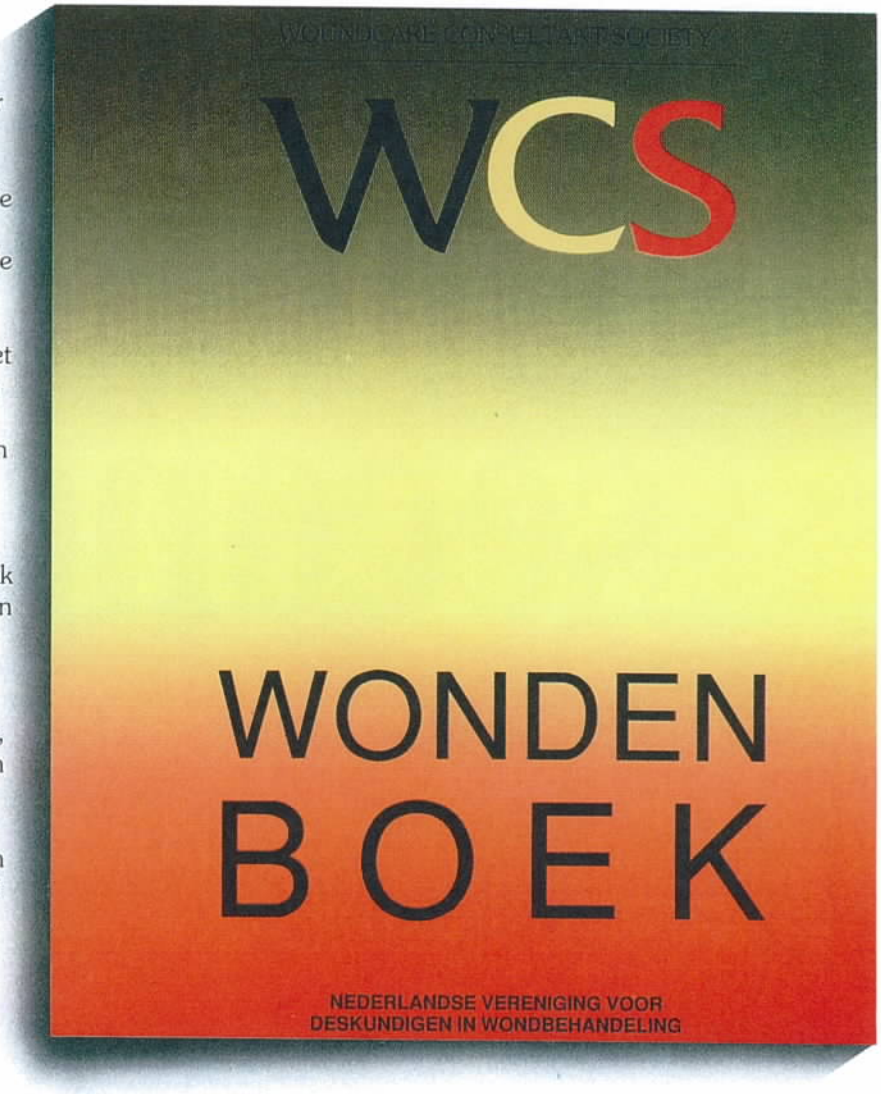
boek geworden. Het is zeer overzichtelijk en de opgenomen richtlijnen om het boek te gebruiken bewijzen bij gebruik hun waarde. De vele tekeningen, schema's en protocollen kunnen bij wondbehandeling een belangrijk hulpmiddel zijn. Alhoewel soms iets nauwkeuriger geredigeerd had kunnen worden, zijn de teksten in dit boek bijzonder leesbaar. Het zijn mooie compacte stukken geworden, waarin de lezer snel de benodigde informatie zal kunnen terugvinden. Overbodige informatie is niet opgenomen. Het is jammer dat betrekkelijk weinig foto's zijn opgenomen. Maar de enorm hoge kosten hiervan zullen hier zeker debet aan zijn.
Bij de hopelijk nog vele aanvullingen die zullen volgen, lijkt het goed om in het hoofdstuk over decubitus informatie te geven over de Nortonschaal: een gevalideerd instrument om het risico op decubitus te bepalen.
Mijn kritiek betreft slechts details, die geen enkele afbreuk doen aan wat dit boek is: een prachtig standaardwerk dat mij onontbeerlijk lijkt op alle plaatsen waar verpleegkundigen werken of studeren.
'Wondenboek' is te verkrijgen via de boekhandel en de WCS, Postbus 259, 2300 AG Leiden.